

K i v o n a t

Nagykökényes Községi Önkormányzat Képviselő-testületének 2017. december 20-i ülésének jegyzőkönyvéből

153/2017.(XII.20.) képviselő-testületi határozat:

Nagykökényes Községi Önkormányzat Képviselő-testülete Nagykökényes településképi arculati kézikönyv elfogadásával kapcsolatban a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI. 8.) Kormányrendelet (továbbiakban: Eljr.) 43/A. § alapján az alábbi döntéseket hozza:

1. Az Eljr. rendelet 43/A. § (8) bekezdése szerint az egyeztetés során beérkezett dokumentumokat, terviratokat megismerve a Képviselő-testület úgy dönt, hogy a határozat 1. melléklete szerinti Nagykökényes településképi arculati kézikönyvét elfogadja.
2. A képviselő-testület utasítja a polgármestert, hogy jelen döntés meghozatalával az Eljr. 43/B.§ (1) és (3) bekezdésben foglaltaknak tegyen eleget.

Határidő: 2018.01.01.

Felelős: polgármester

Kmf.

Besszer Andrásné sk.
polgármester

dr. Farkas Andrea sk.
jegyző

Kivonat hitelül: Podonyi Józsefné
jegyzőkönyvvezető

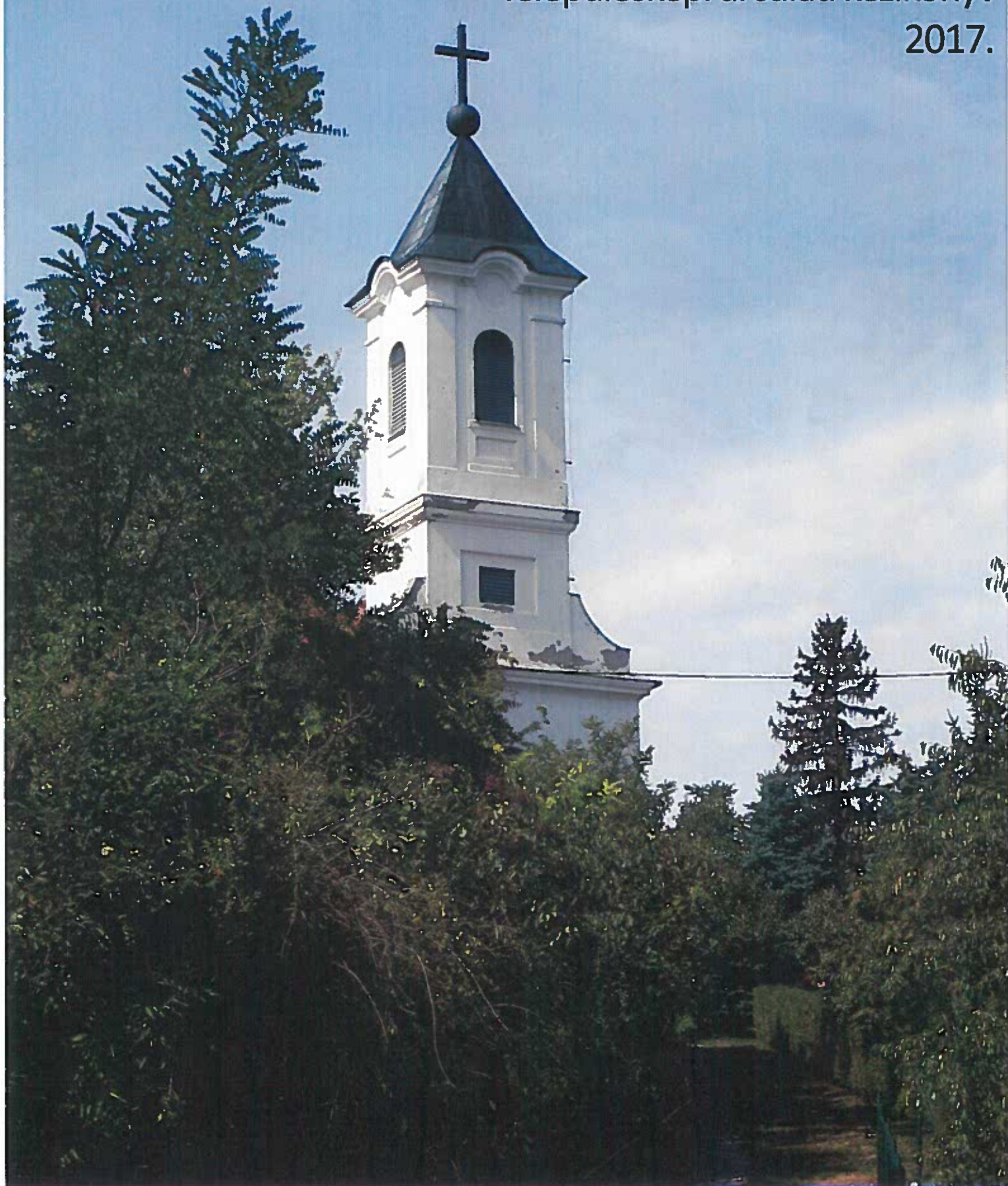
Értesülnek:

1. Polgármester
2. Pénzügy
3. Településtervező
4. Főépítész
5. Honlap
6. Hirdető
7. Nyilvántartás

Nagykökényes

Településképi arculati kézikönyv
2017.

1 BEVEZETÉS, KÖSZÖNTŐ	5.
2 NAGYKÖKÉNYES BEMUTATÁSA - ÁLTALÁNOS TELEPÜLÉSKÉP, TELEPÜLÉSKARAKTER	7.
3 ÖRÖKSÉGÜNK - A TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ ÉPÍTÉSZETI, MŰEMLÉKI, TÁJI ÉS TERMÉSZETI ÉRTÉKEK, TELEPÜLÉSKÉPI JELLEMZŐK	10.
4 TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TERÜLETEK - ELTÉRŐ KARAKTERŰ TERÜLETEK LEHATÁROLÁSA, A TELEPÜLÉSKÉP, ARCULATI JELLEMZŐK ÉS TELEPÜLÉSKARAKTER BEMUTATÁSÁVAL	24.
5 A TELEPÜLÉSKÉP MINŐSÉGI FORMÁLÁSÁRA VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK - ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ, KÖZTERÜLETEK TELEPÜLÉSKÉPI ÚTMUTATÓJA - UTCÁK, TEREK, KÖZPARKOK, KÖZTEREK	30.
6 JÓ PÉLDÁK BEMUTATÁSA: ÉPÜLETEK, ÉPÍTÉSZETI RÉSZLETEK - AJTÓK, ABLAKOK, TORNÁCOK, ANYAGHASZNÁLAT, SZÍNEK, HOMLOKZATKÉPZÉS, KERÍTÉSEK, KERTEK, ZÖLDFELÜLETEK KIALAKÍTÁSA	37.
7 JÓ PÉLDÁK BEMUTATÁSA: SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYFAJTÁK, REKLÁMHORDOZÓK, EGYÉB MŰSZAKI BERENDEZÉSEK	43.
8 IMPRESSZUM	45.

„A fecske nem ember, mégis visszavágyik a szülőföldre. Ha nem vágyakozna, nem térne vissza. (...) Az ember is csak egy helyen van otthon, másutt mindenütt idegen.”

Gárdonyi Géza

2016. nyarán jelent meg a településkép védelméről szóló törvény, amely alapján minden településnek meg kell alkotnia saját Településképi Arculati Kézikönyvét és településképi rendeletét.

A Kézikönyv feladata, hogy meghatározza a település településképi jellemzőit, a településképi szempontból egymástól jól elkülönülő településrészeket arculati jellemzőikkel és értékeikkel, a településkép minőségi formálására vonatkozó javaslatokat, valamint a településképhez illeszkedő építészeti elemeket esetleg beépítési vázlatokat, és egyúttal jó példák bemutatásával, szemléletformáló jelleggel irányt mutasson az építetőknek.

A Kézikönyv egy közérthető, olvasmányos formában készülő, sok képpel és ábrával illusztrált, a település értékeire, örökségére rámutató kiadvány, melynek célja, hogy irányt mutasson az itt élőknek, hogy településük fejlődése során ezt az örökséget hogyan lehet megőrizni, továbbvinni.

KÖSZÖNTŐ

Egy épület szoros kapcsolatban áll környezetével, a szomszédos épületekkel, a tájjal ugyanakkor magán hordozza tulajdonosának személyiségét, kisugárzását is. Ugyanez elmondható magáról a településről is, melynek arculatát meghatározza egyrészt az elhelyezkedése, környezeti adottságai, másrészt lakosságának identitása.

Az otthonteremtés magunk és családunk számára, életünk egyik legfontosabb része. Az igazi otthon, egy olyan lakóház és egy olyan környezet, amelyben jól érzi magát a család apraja-nagyja.

S bár a ház, amit építünk a miénk, de a szépség mindenkié. A sok ház együtt pedig akkor szép, ha szerves egységet képez, s ezáltal közösséget is teremt.

Nagykökenyesiként büszkén mondhatom, hogy kis településünk olyan természeti, épített és nem utolsó sorban közösségi értékekkel bír, melyre ha mindannyian vigyázunk, akkor jó alapja lesz a jövőben is egy igazi otthon megteremtésének.

Kérem fogadják szeretettel ezt a kiadványt, remélve, hogy építettként, tervezőként vagy érdeklődőként hasznos ötleteket, információkat meríthetnek belőle.

*Besszer Andrásné
polgármester*

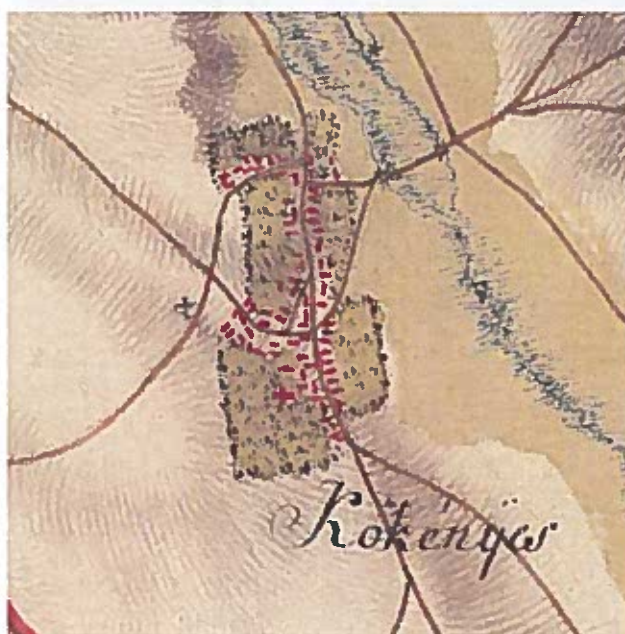

ÁLTALÁNOS TELEPÜLÉSKÉP, TELEPÜLÉSKARAKTER

Nagykökényes Heves megye legnyugatibb részén fekvő települése. Heves, Pest és Nógrád megye találkozásánál, a Cserhát lábánál fekszik.

A település fekvését és kialakulását alapvetően meghatározta a Bér-patak és az annak nyugati partján húzódó dombvonulat. A dombvonulat mentén létrejött út két oldalán épültek fel a falu első épületei. Az egyik magaslaton áll a Római katolikus plébániatemplom, amely mellett a plébánia is helyet kapott, a másik dombtetőn a Desseffy család kúriája található. Nagykökényes településstruktúrája is ezen két jelentős épület köré szerveződött.

A falu az Aszód-Verseg-Zagyvaszántó-Pásztó és a Hatvan-Heréd-Erdőtarcsa-Acsa felé vezető utak kereszteződésében alakult. Ezek az utak a középkorban is jelentős csomópontok voltak, melyek szerepét mára a 21-es főút és az M3-as autópálya vették át. Nagykökényes továbbra is könnyen megközelíthető maradt ezen utak által, ugyanakkor megőrizhette hangulátát, nyugalalmát.

Nagykökényes ábrázolása az első és második katonai felmérés térképein. Jól látható a település-struktúra megszilárdulása, valamint a Bér-patak valószínűleg időszakonként változó medre és ártere.

forrás: www.mapire.eu/hu

A település története

Nagykökényes és környéke hatezer év óta folyamatosan lakott terület. Az első írásos emlék 1235-ből származik, mely „Kokins” nevén említette a települést.

A falu a XI. században feltehetően a Szolnok nemzetség birtoka volt. A nemzetség ezen ágának a XII. században való elszegényedésével, gyengülésével hozható kapcsolatba, hogy a század közepe táján e terület már a Kökényes-Radnót nemzetség birtokába került. A falu neve és a XII. század utolsó negyedében alapított premontrei prépostság arra enged következtetni, hogy e helyen alakult ki a nemzetség központja. A tatárjárás idején a falu és a prépostság is súlyos károkat szenvedhetett, amelyre a templom középkori maradványai alapján következtettek.

A Dessewffy család síremléke a temetőben.

A nemzetség nógrádi ága a XIV. század elején kihalt, s Kökényes és az ahhoz tartozó birtokok 1315-ben a Kacsics-nembeli Simonra szálltak. A prépostság kegyurai ettől kezdődően a Kacsics-nembeli birtokosok. Kökényes a Kacsicsok Salgai ágának kezéről 1413-ban a Gömör megyei Derencsényiek birtokába került. 1428-ban „Kwekenyesmonastora” néven említik. Az 1542. évi Nógrád megyei adóösszeírásban is előfordul a falu neve és ebből tudjuk, hogy a településnek volt plébániája.

A török hódoltság kezdete táján a falu és a prépostsági épületek jelentős károkat szenvedhettek. A szerzetesek már korábban elhagyták a prépostságot. Hatvannal együtt Kökényes is hamar hódoltsági terület lett. A hódoltság megszűnte után a Podmaniczky és az Orczy családok birtokába került Kökényes. 1714-ben újjászervezték a verseyi plébániát, s Kökényes filiája lett. Ez a kapcsolat 1854-ig tartott.

A település határa évszázadokon keresztül mezőgazdasági terület volt és ma is az. Nagykökényes településképe és gazdasági életének meghatározó eleme a mezőgazdaság, amely a kedvező domborzati és talajviszonyoknak köszönhetően jelentős múltra tekint vissza. A lakosság nagy része földműveléssel és állattartással foglalkozott.

A községhez tartozik: Alsó- és Fetsőpatkányos, Albert-major, Kis- és Nagytamota és Ürgés-puszta. Tamotapusztán ma is egy Mezőgazdasági Szövetkezet működik.

**A TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ ÉPÍTÉSZETI,
MŰEMLÉKI, TÁJI ÉS TERMÉSZETI ÉRTÉKEK, TELEPÜLÉSKÉPI JELLEMZŐK**

Az épített, táji és természeti értékek a jelen kincsei, de megőrzendők a jövő számára, hogy a későbbi nemzedékek is értékként tekinthessenek rájuk, ezek alkotják ugyanis Nagykökényes örökségét.

Nagykökényesen két országos védettségű műemlék található, azonban a község történelmi múltjának köszönhetően több említésre méltó értékkel is rendelkezik. Fontos feladat ezen építészeti értékek megóvása, a hagyományörző karakter megtartása, hiszen azok együttesen határozzák meg a település arculatát, teszik egyedivé, az ide utazók számára különlegessé, lakói számára szerethetővé.

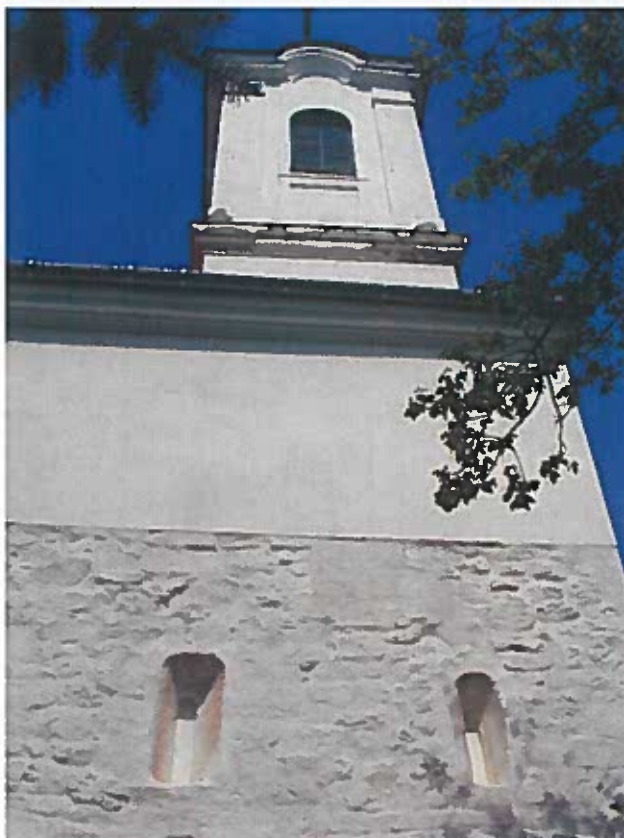
ORSZÁGOS VÉDETTSÉGŰ MŰEMLÉK**Havas Boldogasszony Római katolikus templom**

A jelenleg látható plébániatemplom a 12. századra visszanyúló – Nagykökényesen jelen lévő – premontrei prépostsági templom helyén áll. Valószínűleg a törökdúlást követően az egykori templom építőanyagának újbóli felhasználásával létesült, ebből adódóan a templom magán viseli a többszöri átépítés, bővítés nyomait. Mai barokk formáját az 1720-ban és 1799-ban történt átépítéseket követően nyerte el.

A templom egyhajós, lesarkított, egyenes szentélyzáródású, a hajó K-i végében keskenyebb, bejárat előteret, homlokzati tornyot magába foglaló épületrésszel. A szentély D-i oldalán féltetős sekrestye. Boltozattal fedett belső térrel rendelkezik, a hajó bejárat felőli oldalán karzattal

A középkori templom szentélye a mai torony alatt volt. Tornyát 1817-ben építették. Az 1966-os tatarozás alkalmával lehetett azonosítani a jelenlegi torony alját a középkori részekkel.

Dessewffy-kúria

Az épület 1820-ban épült klasszicista stílusban. A parkban álló, téglalap alaprajzú, földszintes, kontyolt nyeregtetős egykori lakóépület egy ideig az általános iskolának adott helyet.

Észak-keleti homlokzatának közepét háromnyílású kosáríves, utólag beüvegezett tornáccal díszíti, délnyugati homlokzatán attikafalas középrizalittal rendelkezik.

Jelenleg az épület üresen áll. A település a közeljövőben tervezi felújítását, mely után közösségi helyként várja a község lakosságát.

NAGYKÖKÉNYES TOVÁBBI EMLÍTÉSRE ÉRDEMES ÉRTÉKEI

Római katolikus plébánia épület a gazdasági épületével

Keresztek

Nagykökényes területén számos helyen találkozhatunk a megfeszített Jézust ábrázoló keresztekkel. Ezen jelképek mind megjelenésükben, mind anyagválasztásukban és elhelyezkedésükben is egyediek.

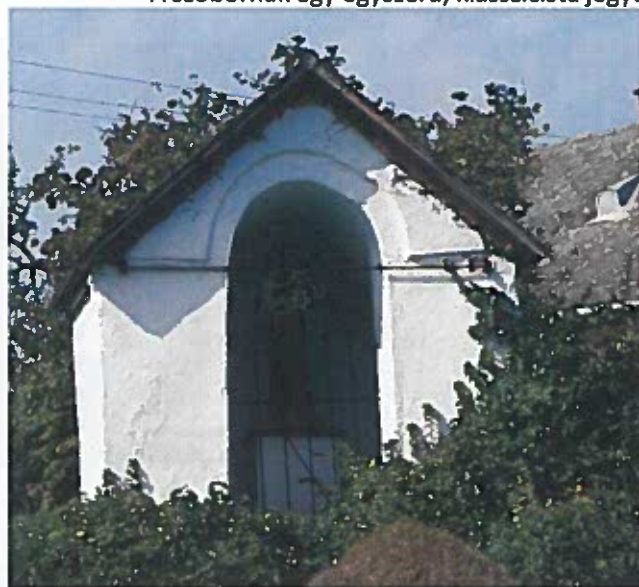

Nepomuki Szent János szobor

A templomkertben álló szobor 1872-ből származik.

Szent Antal szobor

A szobornak egy egyszerű, klasszicista jegyeket hordozó fülke ad helyet.

Alkotóház

A volt Dessewffy kúria mellett álló egykori istállóépület ad helyet ma a könyvtárnak és a település különféle rendezvényeinek.

A birtokosok a főépület külső megjelenésén túl, az állattartó épületek (elsősorban lóistállók) kialakítására is hasonló figyelmet szenteltek. A gondos tervezés révén szép tömegekkel, formákkal gazdagítják építészeti emlékeinket.

A felújítás az értékes részletek tiszteletben tartásával, és méltó megőrzésével történt. A földszintes, nyeregtetős épület kiugró lábazattal rendelkezik. A fehérre vakolt ház nyílásait, a fa kapukat a homlokzat síkjából kiugró, szegmensív záródású boltövek teszik hangsúlyossá.

Nagykökényesi emlékművek

Nagykökényes köztéri alkotásai arra utalnak, hogy a település lakói fontosnak tartják a múlt jelentős eseményeiről való méltó megemlékezést, amelyen keresztül egyfajta folyamatos kapcsolat alakul ki múlt és jelen között.

Míg a fiatalabb generációnak ezen emlékek a tanulás az idősebbek számára a visszaemlékezést jelentik, de mindkét csoport számára az identitás tudat, a valahová tartozás biztonságos érzetét nyújtja.

A lakóhely szeretete hozzásegít a beilleszkedéshez, ahhoz, hogy a régebbi lakosok a helyi közösség teljes jogú tagjainak tekintsék a beköltözőket.

Világháborús Emlékmű

Az első világháborús emlékmű és szobor Birner Jenő alkotása. 1939-ben helyezték el.

Nagykökényes lakosságának identitását hordozó emlékek
 Nagykökényes emlékpontja, az 56-os emlékmű. Az alkotás Laczik Attila képzőművész alkotása.

Trianon-emlékmű

Nagykökényes építészeti értéket hordozó lakó és gazdasági épületei

POLGÁROSODÓ LAKÓHÁZAK

Az utcával párhuzamos gerincű, nyeregtetős lakóépület helyi építészeti értéket képviselnek.

Rákóczi út 49.

Dózsa Gy. u. 2.

Petőfi S. u. 18.

Petőfi S. u. 20.

A NÉPI ÉPÍTÉSZET HAGYOMÁNYAIT HORDOZÓ LAKÓHÁZAK

A hagyományos népi építészetre jellemző egytraktusos, utcára merőleges tetőgerincű, tornácos lakóházak

Rákóczi út 23.

Dózsa Gy. u. 28.

A NÉPI ÉPÍTÉSZET HAGYOMÁNYAIT HORDOZÓ LAKÓHÁZAK

Dózsa Gy. u. 17.

Szabadság út 11. Szabadság út 23.

Dózsa Gy. U. 7.

Szabadság út 13.

A NÉPI ÉPÍTÉSZET HAGYOMÁNYAIT HORDOZÓ LAKÓHÁZAK

Dózsa Gy. u. 19.

Rákóczi út 13.

Szabadság út 4.

Petőfi S. u. 9.

Nagykökényes táji-, természeti értékei

Nagykökényes Heves Megye nyugati határán, a Cserhátalja kistáj területén Herédttől északnyugatra fekvő település.

Az enyhén délkeletre lejtő, kissé hullámos felszínű vidék mélyvonala a Bér patak és a Bér patak medréhez kapcsolódó árkok. A terület térszíni magasságai 128 és 350 mBf közöttiek. A kistáj jó talajú termő területein meghatározó a belterülettől keletre és nyugatra fekvő, nagy táblásan művelt szántók aránya.

A település külterületein a szántóföldi növénytermesztés a jellemző, ami a termőterületek időszakos növényborítottságával jár. A térségben az erdősültség aránya nagyon alacsony. A mezőgazdasági táblákat tagoló védő erdősávok rendszere hiányos, jelentősebb fa- és cserjeállomány csak a kisvízfolyások és egyes útszakaszok mentén található. A kis kiterjedésű erdőterületeket középkorú keménylombos erdők borítják.

Természetes, tájhonos növényzet alig van, a ritkább fajok társulástöredékekben, mesterséges élőhelyeken, vagy gyomtársulásokban élnek. A víztelenítő árkok, a nagytáblás mezőgazdasági területet tagoló külterületi utak és az országutak mentén tájképi jelentőségű, a kisebb emlősöknek, madaraknak, rovaroknak, a tájhonos növényegyedeknek értékes élőhelyet biztosító fasorokat, fásított zöldsávokat létesítettek a terület gazdái, a terület használói.

Nagykökényes területén a Bér patak medre rendezett, szabályozott, cserjéktől mentes, így a víz szabad lefolyása biztosított. A part mindkét oldalán rendszeresen kaszált gyepek fenntartó sáv húzódik. A kaszált fenntartó sávon kívül, még helyenként fás-bokros zöldsáv kíséri a patak vonalát. A patak medrében helyenként több tíz méter hosszan sűrű nádas állományok alakultak ki, amelyek jó vizes élőhelyek a vízkedvelő növényeknek, állatoknak.

A településen nincs természetvédelmi oltalom alatt álló terület, érték, az EU-normatívák alapján meghatározott „Natura 2000” terület, országos jelentőségű védett, védelemre tervezett természeti terület és a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény (Tvt.) szerinti ex lege védett terület sem. Nagykökényes területén a község területét északnyugat-délkeleti irányban átszelő Bér patak menti területsáv része az Országos Területrendezési Terv (OTrT) és Heves Megye Területrendezési Terve (HmTrT) szerinti országos ökológiai hálózat ökológiai folyosó övezetének. Nagykökényes község területe nem tartozik az OTrT Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezetébe.

A település belterületi úthálózatán, utcarendszerén nem jellemző az utcafásítás, az út menti zöldsávok kialakítása. Az utcafásítás hiányát egyes út-, illetve utcaszakaszokon részlegesen pótolja az előkertek fásítása, amely helyenként igen kedvezően hat az utcaképre. Említésre érdemes még a temetőt és a templomot övező kert.

Településképi értéket képviselő belterületi, akár védelemre érdemes zöldfelület a Dessewffy kúria értékes idős faállományú (juhar, hárs, vadgesztenye) kertje, ami ugyan kis területű, de az idős fák látványa meghatározó a településképből. A kúria kertjének faállománya helyi jelentőségű kultúrtörténeti, dendrológiai és településképi érték, amelynek helyi védetté nyilvánítása már korábban felmerült.

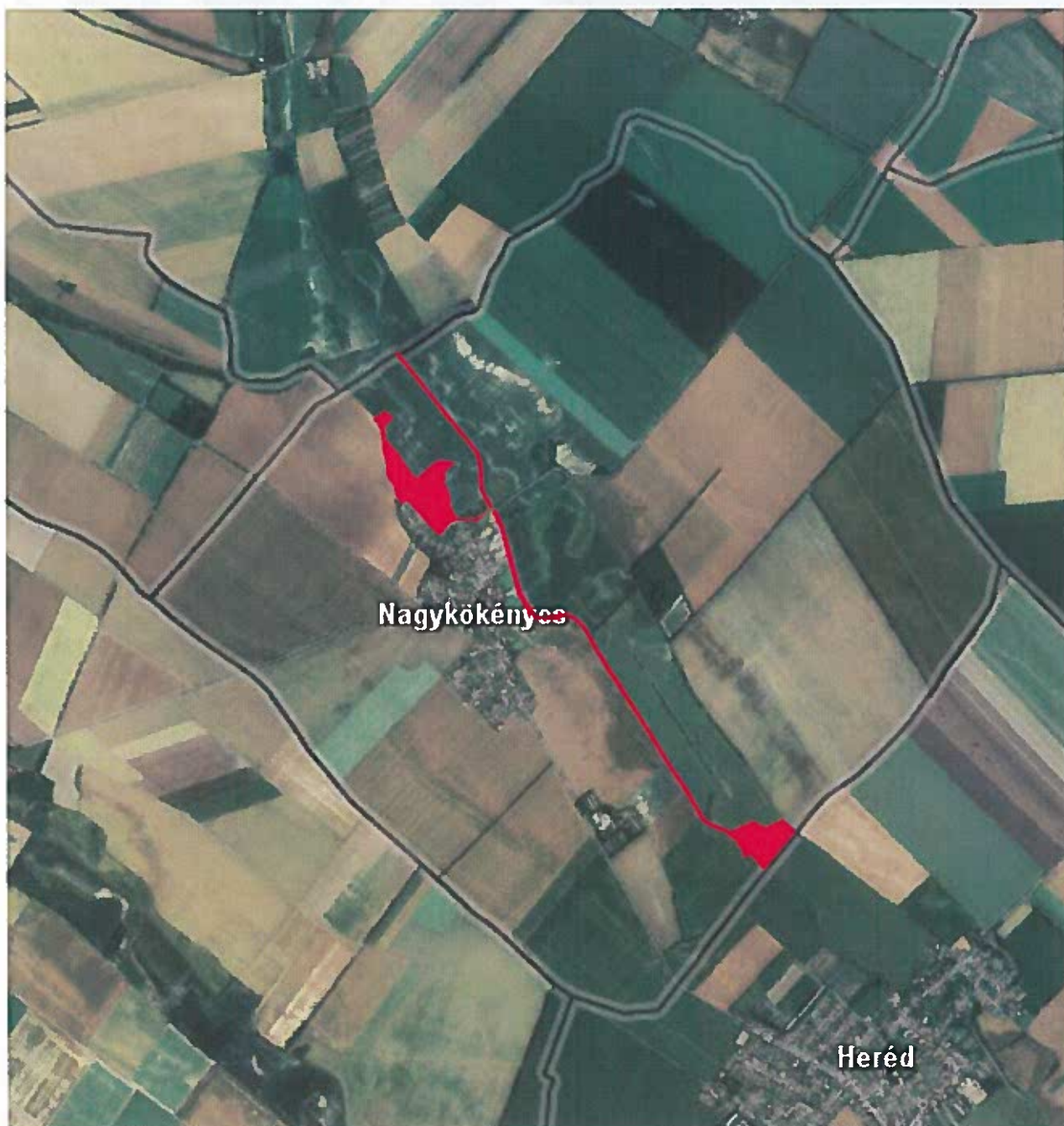

TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TERÜLETEK

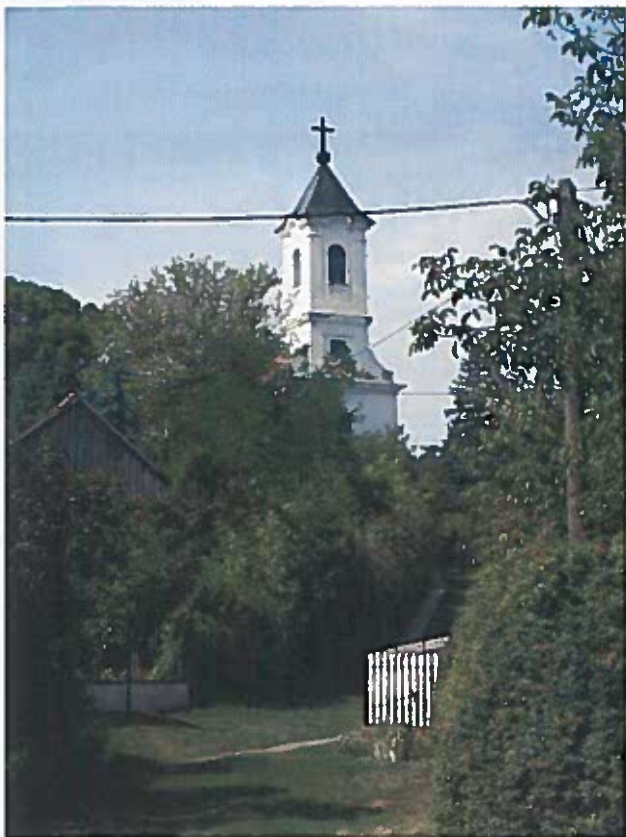
ELTÉRŐ KARAKTERŰ TERÜLETEK LEHATÁROLÁSA, A TELEPÜLÉSKÉP, ARCULATI JELLEMZŐK ÉS TELEPÜLÉSKARAKTER BEMUTATÁSÁVAL

A TELEPÜLÉSKÉP VÉDELME SZEMPONTJÁBÓL KIEMELT TERÜLETEK

Országos ökológiai hálózat

A Faluközpont – Történeti településrész Nagykökényes legrégebben lakott része, amelynek fő tengelyét a Bér-patakkal párhuzamos Dózsa György út és Szabadság út adja. A településszerkezet kialakulását a Bér-patakon kívül a domborzati adottságok teszik változatossá és adják a település egyedi megjelenését. Míg az egyik magaslatot a római katolikus templom-, a másikat a Dessewffy kúria uralja. Központi jellegéből adóan ezen településrészen található a község összes intézményi épülete.

A telekstruktúrára jellemző, hogy a Dózsa György út, Szabadság út, Bér-patak felé eső oldalán a patakig nyúló hosszú szalagtelkek találhatók.

A kúria és a templom-domb körüli lakóterületen a történetileg kialakult, halmazos jellegű, aprótelkes struktúra figyelhető meg, amelybe később már tervezett módon került kialakításra az Arany János utca, amelyben a lakóházak is az újabb, az 50-es, 60-as, valamint a 80-as évek építészeti stílusát hordozzák.

A beépítési mód oldalhatáron álló, kivételt képeznek ez alól a központban álló intézményi épületek, amelyekre a szabadonálló beépítési mód jellemző. Sok helyen találkozhatunk még a hagyományos népi építészetre jellemző egytraktusos, utcára merőleges tetőgerincű, tornácos lakóházakkal, ugyanakkor több helyütt megjelennek a polgárosodó, utcával párhuzamos gerincű lakóházak is.

FALUKÖZPONT – TÖRTÉNETI TELEPÜLÉSRÉSZ

Az utcakép tekintetében általánosságban elmondható, hogy földszint-, vagy földszint plusz tetőtér magas épületek jellemzőek.

A gazdálkodó jellegű falusias kultúra jellemzője a gazdasági épületek megjelenése, melyek a lakóépület mögött sorakozva oldalhatáron, illetve a tájegységre jellemző módon a főépülettel átellenes oldalon is épültek.

Az életmód és a társadalmi átalakulás nyomai azonban az idő múlásával ezen településrészen is fellelhetők, de mindenképp kiemelendő, hogy a település lakói a régi házak felújítása, modernizálása során tisztelettel nyúlnak a múlt emlékeihez, megőrizve az épületek karakterét, tömegét, jellemző részleteit. A település hagyományainak és múltjának megőrzése továbbra is kívánatos cél ezen területen, amely az egykori népi építészet még meglévő elemeinek megőrzésével érhető el.

Ezen településrészre – akárcsak a település egészére is – jellemző, hogy gondozott, szépen karbantartott kertek és közterületek teszik szebbé. A Nagykökényesen lévő vízfolyások is jótékony hatással vannak a települési környezetre, az itt lévő műtárgyak, hidak is meghatározó tájképi és építészeti értékkel bírnak.

FALUSIAS, FOLYAMATOSAN BEÉPÜLŐ TELEPÜLÉSRÉSZ

A Falusias, folyamatosan beépülő településrész az 1900-as évek második felében jött létre a falu dél-nyugati részén, amely a Bem utcából és az abból, merőlegesen nyíló utcákból áll.

A településrészen a tervezett, raszteres telekalakítás során létrejött szabályos téglalap alakú, egységes méretű lakótelkek jellemzőek.

Az itt található épületállomány zöme az 1950-es, 1960-as évek magyarországi építészetét meghatározó, oldalhatáron álló sátoztetős kockaházakból áll.

Sokat vitatott kérdés a kockaházak építészeti megítélése, azonban az vitathatatlan tény, hogy ugyanúgy a múltunk egy részét képezik, mint a népi építészet, amely múlt szinte minden településünkön visszaköszön.

A kockaház az 1900-as évek közepétől indult iparosítás nyomán létrejött, az emberek életmódbeli változásait, szükségleteit követő háztípus. A szinte egyforma házakból álló utcások egységes utcaképet, arculatot adnak, a gondozott utcákkal és kertekkel kellemes légkört, lakókörnyezetet teremtenek.

A szinte teljesen azonos házakat különböző mintákkal díszítették, ezáltal – elkerülve az uniformizáltságot – tükrözik az épületek a bentlakók ízlését, egyediségét.

A településrész utcakép vonatkozásában többnyire egységes képet mutat, de néhol megjelennek a 80-as évek nagyobb léptékű földszint+tetőtér, vagy földszint+egy emelet magas- és a mostanában épülő földszintes- vagy földszint+tetőtér beépítéses lakóházak is.

A meglévő, beállt és gondozott növényzettel együtt ezen utcák is kellemes lakókörnyezetet biztosítanak.

E településrészhez tartoznak azon részek is, amelyeket távlatban lakóterületként határozott meg a település, így itt is hasonló egységesség elérése a cél.

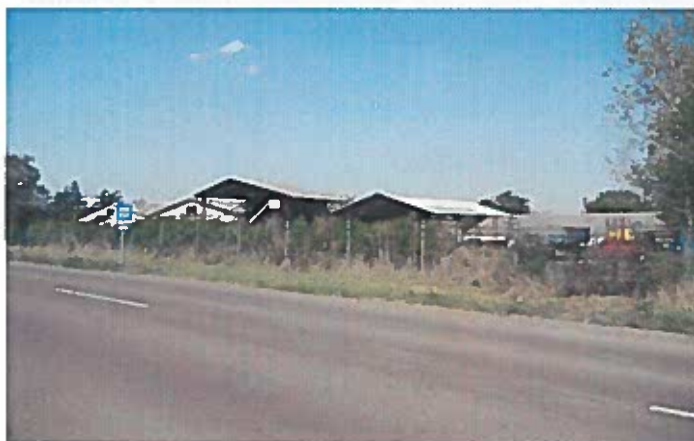
GAZDASÁGI KARAKTERŰ TERÜLETEK

Bár Nagykökényesen elszórtan több gazdasági karakterű terület található, ezek közül csak egy területen folyik tényleges gazdasági tevékenység, ez a Tamota-pusztán működő Mezőgazdasági Szövetkezet, amely gabonatermesztéssel foglalkozik és itt gépműhellyel is rendelkezik.

A gazdasági területek karakterét, arculatát leginkább a funkció (elsődlegesen ipari és gazdasági tevékenység) határozza meg, melynek egyik fő szempontja a költséghatékonyság.

Bár nehezen illeszkedik a település lakóterületeihez, településképehez, szerepe vitathatatlan a falu gazdasági potenciáljának megtartásához. Éppen ezért fontos feladat a megfelelő egyensúly megtalálása tájképi és arculati szempontból, ennek érdekében a visszafogottabb tömeg, szín és anyaghasználat javasolt a területen.

A tájkép védelme érdekében javasolt egy jól megtervezett zöldfelületi rendszer kialakítása ezen területeken, amely helyesen alkalmazva képes tompítani a mezőgazdasági tájban megjelenő gazdasági célú épületek látványát.

A TELEPÜLÉSKÉP MINŐSÉGI FORMÁLÁSÁRA VONATKOZÓAN

ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ, KÖZTERÜLETEK TELEPÜLÉSKÉPI ÚTMUTATÓJA –
UTCÁK, TEREK, KÖZPARKOK, KÖZKERTEK

A Településképi Arculati Kézikönyv ajánlásait nem kell és nem is lehet kötelező érvényű előírásként értelmezni. A Településképi Arculati Kézikönyv és ajánlásai nem írják felül és nem helyettesítik a település Helyi Építési Szabályzatát és az abban rögzített építési előírásokat. Célja sokkal inkább az, hogy az ott előírt számszerűsített (normatív) szabályokat illusztrálja és segítsen a település lakosainak illetve az építkezni szándékozóknak, hogy hogyan töltsék meg azt tartalommal.

A falu jelenlegi arculatát, a település hangulatát a fent ismertetett, egymástól jól elkülöníthető településrészek, valamint a közterületek és az egyéb nem beépített területek adják. Bár ezek a területek jól elkülöníthetők egymástól, mégis együtt, egymást kiegészítve alkotnak egy szerves egészet: Nagykökenyest.

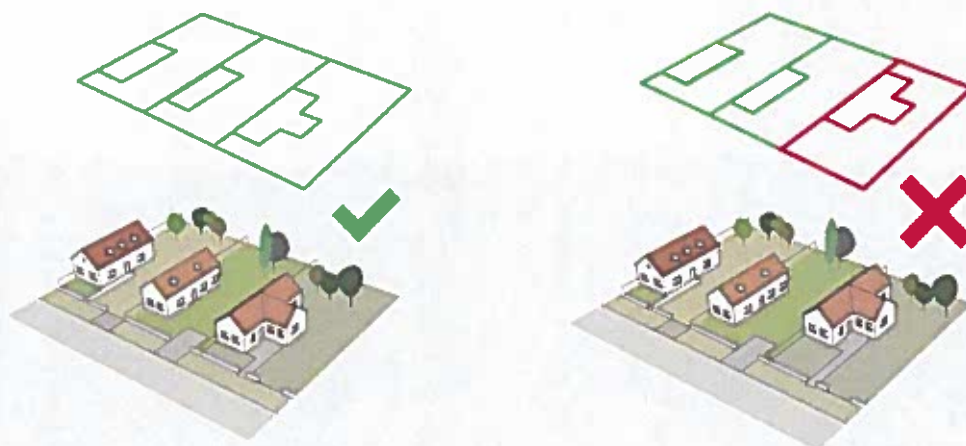
Ezen fejezet célja, hogy bemutassa a különböző területek jellemző karakterét adó sajátosságait, és egyfajta útmutatást adjon arra vonatkozóan, hogy a település egyéniségét hogyan lehet megőrizni.

FALUKÖZPONT – TÖRTÉNETI TELEPÜLÉSRÉSZ

TELEPÍTÉS

A településrészen a történetileg kialakult beépítési mód az oldalhatáron álló, ahol a főépület mögött a telek általában északi oldalhatárán sorakoznak a gazdasági épületek is. Az épületek többsége az utcára merőleges tetőgerincű.

Ez alól kivételt képeznek a központban álló intézményi épületek, amelyek mind méretükből, mind központi elhelyezkedésükből fakadóan, szabadonállóan létesültek. Új lakóházak építésénél törekedni kell az oldalhatáron álló beépítési mód tartására, az előkert mérete a szomszédos épületek előkertjének vonalához igazodjon. Új intézmények központban történő elhelyezésénél a szabadonálló beépítést javasolt követni.

FALUKÖZPONT – TÖRTÉNETI TELEPÜLÉSRÉSZ

MAGASSÁG

Nagykökényes falusias, történeti településrészén a lakóházak magassága közel azonos, többnyire földszintes, de előfordul földszint +tetőtér beépítésű lakóház is. A központi intézmények e tekintetben is kivételt képeznek, azonban minden esetben cél, hogy az itt létesülő új épületek a közvetlen környezetükhöz igazodó magasságban épüljenek.

TETŐHAJLÁSSZÖG

A településrészén a jellemző tetőhajlásszög 30 és 45 fok közötti. Az egységes utcakép érdekében kerülendő a túl alacsony és túl magas tetőhajlásszög alkalmazása.

TETŐFORMA

A falu ezen részén található lakóházak tetőformája egyszerű, a tetőgerinc vonala általában az utcára merőleges, oromfalas vagy kontyolt kialakítással. Új házak építésénél alkalmazkodni kell a környező épületek tetőformájához. A tető fő gerincvonala az utcára merőleges legyen, kerülendő a túl sok tördeléssel rendelkező tető tervezése.

FALUKÖZPONT – TÖRTÉNETI TELEPÜLÉSRÉSZ

ANYAGHASZNÁLAT

Nagykökényes lakóépületeinek anyaghasználata változatos, de ugyanakkor jellemző rá a táj tisztéletben tartása, a visszafogott földszínek használata.

Cél, hogy az új épületek építése, vagy a meglévők felújítása esetén az alkalmazott anyagok tekintetében kerüljük a feltűnő, rikító színhasználatot.

KERÍTÉS

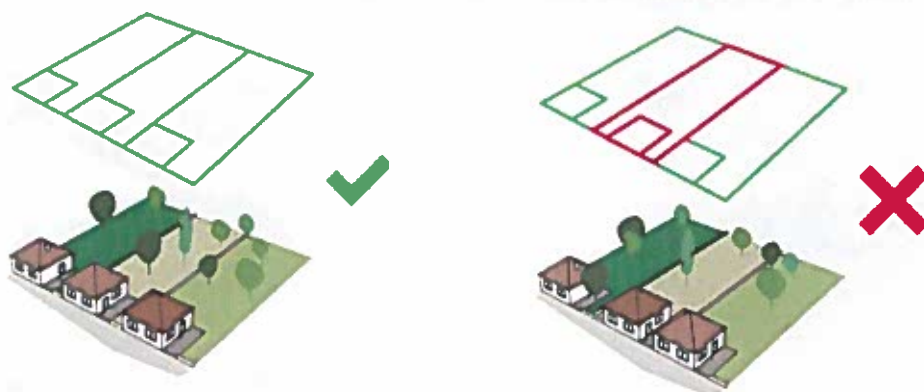
A településre jellemző a gondozott kerthasználat. Az utca felőli kerítés kialakításánál érdemes az áttört, nem teljesen átláthatatlan kerítés kialakításával a szépen kialakított kertek látványát is megmutatni.

FALUSIAS, FOLYAMATOSAN BEÉPÜLŐ TELEPÜLÉSRÉSZ

TELEPÍTÉS

A településrészen az oldalhatáron álló beépítés jellemző, ahol a főépület mögött a telek általában északi-, észak-nyugati oldalhatárán kapnak helyet a melléképületek is. Új házak építésénél törekedni kell az oldalhatáron álló beépítési mód tartására, az előkert mérete a szomszédos épületek előkertjének vonalához igazodjon.

MAGASSÁG

Nagyköényes falusias, folyamatosan beépülő településrészen a lakóházak magassága közel azonos, többnyire földszintes, de előfordul földszint +tetőtér beépítésű lakóház is.

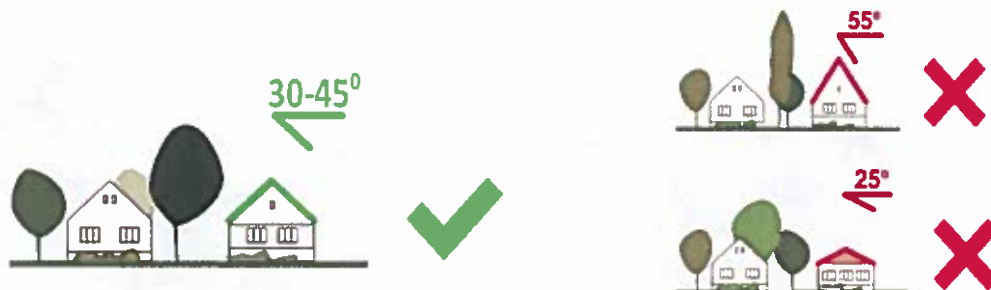
Cél, hogy az új lakóépületek a környezetükhöz igazodó magasságban épüljenek.

TETŐHAJLÁSSZÖG

A településrészen a jellemző tetőhajlásszög 30 és 45 fok közötti.

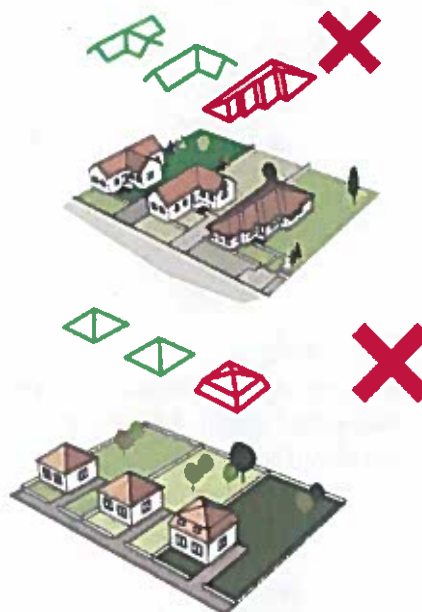
Az egységes utcakép érdekében kerülendő a túl alacsony és túl magas tetőhajlásszög

TETŐFORMA

A falu ezen részén található lakóházak tetőformája változatos, de összességében egyszerű, letisztult. Előfordul az utcára merőleges tetőgerincű épület mellett a sátoztetős kialakítás is.

Új házak építésénél alkalmazkodni kell a környező épületek tetőformájához, kerülendő a túl sok töréssel rendelkező tető tervezése.

ANYAGHASZNÁLAT

Nagyköényes anyaghasználata változatos, de ugyanakkor jellemző rá a táj tiszteltében tartása, a visszafogott földszínek használata.

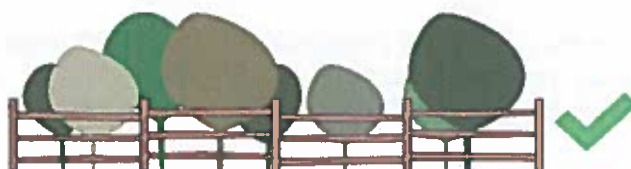
Cél, hogy az új épületek építése, vagy a meglévők felújítása esetén az alkalmazott anyagok tekintetében kerüljük a feltűnő, rikító színhasználatot.

FALUSIAS, FOLYAMATOSAN BEÉPÜLŐ TELEPÜLÉSRÉSZ

KERÍTÉS

A településre jellemző a gondozott kerthasználat. Az utca felőli kerítés kialakításánál érdemes az áttört, nem teljesen átláthatatlan kerítés kialakításával a szépen kialakított kertek látványát is megmutatni.

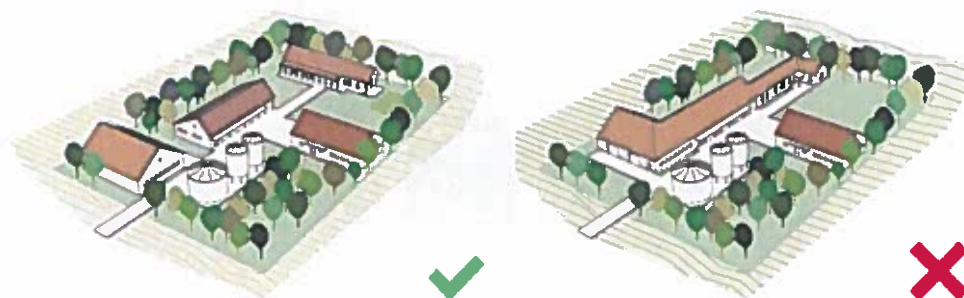

GAZDASÁGI KARAKTERŰ TERÜLETEK

TELEPÍTÉS

A településrészen a telepítést a funkció és gazdaságosság határozza meg, általában szabadonálló beépítési módban.

Amennyiben az alkalmazott technológia megengedi, törekedni kell arra, hogy ne egy nagyléptékű épülettömeg, hanem egy tagolt, esetleg több kisebb épület kerüljön kialakításra.

MAGASSÁG

Nagyköényes gazdasági karakterű településrészen az épületek magasságát a funkció határozza meg. Cél, hogy tájba illeszkedően, a közvetlen lakókörnyezet magasságát figyelembe véve kerüljön meghatározásra a mindenkori építmények magassága.

TETŐHAJLÁSSZÖG

A településrészen amennyiben a funkció megengedi magastetős kialakítás alkalmazása javasolt.

ANYAGHASZNÁLAT

Nagyköényes gazdasági karakterű területén az anyaghasználat változatos, de ugyanakkor jellemző rá a táj tiszteltben tartása, a visszafogott földszínek használata. Cél, hogy az új épületek építése, vagy a meglévők felújítása esetén az alkalmazott anyagok tekintetében kerüljük a nagy tömegben, nagy felületen alkalmazott, feltűnő, ríkító színhasználatot.

ÉPÜLETEK, ÉPÍTÉSZETI RÉSZLETEK

AJTÓK, ABLAKOK

A lakóépületek használhatóságának és komfortjának egyik alapvető meghatározó eleme azok a nyílászárók, melyek a külső és belső tér között, biztosítják az átláthatóságot és az átjárhatóságot. Miközben a hagyományos lakóépületek esetében mind a technológiai, mind az anyagi lehetőségek figyelembevételével az ablakok, ajtók mérete a lehető legminimálisabbra szorítkozott, a mai komfortigényeknek megfelelően ezeket igyekszünk a lehető legnagyobbra kialakítani. A nyílászárók homlokzaton történő elhelyezése, mérete és anyaga alapvetően meghatározzák egy épület megjelenését.

A faluban található régi házak építésénél fából készült, osztott ablakokat és ajtókat alkalmaztak.

Új épületek építésénél, illetve meglévők felújításánál előnyben kell részesíteni a fa, vagy fa hatású, már korszerűbb de osztott nyílászárók beépítését. A meglévő épületek esetében – az utcai homlokzaton – az eredeti nyílászárók nagyságának, arányának megtartása javasolt.

A gazdasági épületeknél a nyílászárót övező, látszó téglaboltövek nem csak funkcionális, de esztétikai szereppel is rendelkeznek. Karakteres megjelenésükkel a falusias jelleg megőrzése mellett, a mezőgazdasági kultúra méltó képviselői.

TORNÁCOK

A hagyományos magyar vidéki építészet egyik legkarakteresebb épületeleme a tornác (vagy gádor, illetve ambitus), melynek hasznossága sok szempontból is megkérdőjelezhetetlen. Ez az oszlopokkal, pillérekkel, boltívekkel alátámasztott fedett átmeneti helyiség, eredetileg közlekedési, emberi tartózkodási, raktározási céllal jött létre, illetve a ház bővíthetőségét is lehetővé tette.

Az épületek kert felőli részén végigfutó tornác nem csak egy folyosó, hanem tároló helyiség is, illetve a kerttel való kapcsolat megteremtője. A külső és a belső terek közti átmenetként nyáron kellemesen árnyékol, míg télen véd az esőtől, hótól. Napjainkban a tájolást is jól kihasználó tornácok, vagy a már nagyobb teraszok az új, vagy az átalakított épületek legkedveltebb pihenőhelyeül szolgálhatnak.

ANYAGHASZNÁLAT, SZÍNEK, HOMLOKZATKÉPZÉS

Egy ház tükrözi a benne lakó személyiségét. Mint ahogy nincs két egyforma ember, házainknak sem kell egyformának lennie, ugyanakkor azt sem szabad elfelejteni, hogy házunk az utcánk, a településünk szerves része, egy darabkája, és egy utca vagy település akkor szép, ha van benne harmónia, és látszik hogy lakói tisztelik egymást és odafigyelnek egymásra.

Anyaghasználat és színek tekintetében a természetességre kell törekedni. A homlokzaton alkalmazandó anyagok a kő, tégl, vakolt felületek, faburkolat - részesítendőek előnyben.

KERÍTÉSEK

Nagyköényes falusias miliőjére jellemző a gondozott kerthasználat. A lakók nagy figyelmet fordítanak nem csak az utcák, de a saját lakó- és konyhakertjük rendben tartására is.

Az utca felőli kerítés kialakításánál érdemes az áttört, nem teljesen átláthatatlan kerítés kialakításával a szépen kialakított kertek látványát is megmutatni. A településen gyakori a falazott oszlopok közötti vas, illetve kovácsoltvas kerítés alkalmazása, de megjelennek a kő és fa kerítések is. Az anyaghasználat és szín választásánál célszerű a lakóházzal harmonizáló megoldást választani.

KERTEK, ZÖLDFELÜLETEK KIALAKÍTÁSA

A falusias jelleg jellemző a kerthasználatra, ami a telkek több részre osztottságában is megmutatkozik. Az utca felőli részen díszkertek, a ház közvetlen közelében a pihenést szolgáló kertrész, míg a hátsó részen a konyhakert található. Mindegyikre jellemző a gondozottság, érzékelhető a lakók gondos odafigyelése, szeretete a természet iránt. A közterületek nem csupán a közlekedést és a pihenést szolgálják, hanem megjelenésükkel hozzájárulnak egy település képének alakulásához, megítéléséhez, betekintést nyújtanak az ott lakó emberek lakókörnyezetükhöz való viszonyába.

Akárcsak a házaink lakótereinek arányos használatánál (például a lakószoba tágassága és központi elhelyezése, a közlekedők kényelmes kialakítása, egyszerű, racionális vonalvezetése, a hálókban a nyugodt pihenés biztosítása) a közterületek kialakításánál is törekedni kell a megfelelő térarányokra, az utcák vonalvezetésének letisztultságára, a terek parkok központi elhelyezésére, minőségi kialakítására.

Fontos, hogy a közparkokban, közterekben elhelyezett különböző funkciók ne zavarják egymást és az ott helyet kapó alkotások, berendezések illeszkedjenek a használathoz, illetve jól kiegészítsék azt.

A közparkok, közterek kialakításának egyik leglényegesebb része, hogy felmérjük az adott település lakóinak igényét, mert egy település csak akkor lesz „élő” és szépen gondozott, ha lakói szeretik és használják a számukra kedves helyeket.

SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYFAJTÁK, REKLÁMHORDOZÓK, EGYÉB MŰSZAKI BERENDEZÉSEK

A településhez, az utcaképhez a különböző reklámhordozók, reklámok, cégek, utcabútorok és egyéb műszaki berendezések ugyanúgy hozzátartoznak, mint a házak, közterületek, kertek. Mai modern világunkban nélkülözhetetlen a különböző kényelmi berendezések használata, ugyanakkor elhelyezésüknél, kialakításuknál fontos szempont a „láthatatlanság”, kerülni kell a főhomlokzaton való megjelenést. Az anyaghasználat, a forma és a színválasztás tekintetében javasolt a településképhez illeszkedő megoldások alkalmazása.

A reklámhordozókra, reklámokra, cégekre pont az ellenkező állítás az igaz, mely szerint azok célja pont a figyelem felkeltése, a tájékoztatás, de ez esetben is meg kell találni a kellő egyensúlyt. Egy szépen megmunkált cégér, egy jól megválasztott cégtábla házunk díszévé válik, a ház részét képezi és nem „él önálló életet”. Ugyanez elmondható egy jól elhelyezett, igényes utcabútorról, amely a közterülettel alkot szerves egészet. Mindkét esetben fontos az alkalmazott anyagok és a megfelelő méret megválasztása, a környezethez való alkalmazkodás érdekében.

Közmű és elektronikus hírközlési létesítmények kiépítésénél, illetve a meglévő hálózatok korszerűsítésénél a tájkép védelmére és az esztétikai követelmények érvényesítésére kell törekedni a műszaki lehetőségek és a védett értékek figyelembevételével.

NAGYKÖKÉNYES KÖZSÉGI ÖNKORMÁNYZAT

cím: 3012 Nagykökényes, Szabadság út 37. Telefon: (06-37) 377-022

Polgármester: Besszer Andrásné

Főépítész: Horváth Krisztina

KÉSZÍTETTE: Tóthné Pocsok Katalin, Czikora József, Steiner Mónika

SZÖVEG: Besszer Andrásné, Tóthné Pocsok Katalin, Czikora József, Steiner Mónika

(A szöveges rész elkészítése során felhasználásra került a község honlapján található történeti leírás.)

FÉNYKÉPEK: Czikora József, Steiner Mónika

(A nem saját készítésű fényképek esetén a forrás külön megjelölésre került.)

Az 5. fejezet ábrái a Lechner Tudásközpont Nonprofit Kft. szerkesztési sablonjának felhasználásával készült.

Nagykökényes, 2017.

